

KABINET HAVEL - Úsvit v Čechách

cyklus diskusí s kritickou reflexí současné české společnosti

listopad 2008 - listopad 2009

www.usvitvcechach.cz

ČESKÉ MYŠLENKY - o české vzdělanosti, vědě, vynalézavosti a tvořivosti

21. května 2009 20:00 hod. Divadlo Husa na provázku

hosté: Helena Illnerová, Lumír Krejčí, Petr Fiala

moderátoři: Barbara Vrbová a Tomáš Mozga

Úsvit v Čechách - Diskuse o naší společnosti očima studentů VŠ

V brněnském Divadle Husa na provázku probíhá až do listopadu cyklus diskusních pořadů nazvaný Úsvit v Čechách. I sedmý z večerů, které se uskutečňují jednou měsíčně v rámci projektu Kabinet Havel, vám přiblíží studenti a studentky Masarykovy univerzity v Brně.

S pytlíkem buchet do Ameriky

Martina Pelcová - studentka Masarykovy univerzity - Mediální studia a žurnalistika, Sociologie

České myšlenky se 21. května „zhmotnily“ na židlích kongresového sálu brněnské Husy na provázku. Návštěvníci divadla si mohli během čtvrtečního večera poslechnout hned tři významné osobnosti českého myšlení. Pozvání do diskuse o české vzdělanosti a vědě přijali fyzioložka Helena Illnerová, bývalá předsedkyně české Akademie věd, která nyní vede Učenou společnost České republiky, molekulární biolog Lumír Krejčí, představující naději české vědy, a politolog Petr Fiala, působící již pátým rokem jako rektor Masarykovy univerzity.

Debata se symbolicky uskutečnila padesát let poté, co převzal Jaroslav Heyrovský Nobelovu cenu za chemii. Během dalšího půlstoletí se však při udílení této ceny na české vědce poněkud zapomnělo. Událo se za tu dobu na poli české vědy něco velkého? Jak obstojíme ve srovnání se zahraničím? Právě tyto otázky přilákaly studenty i postarší páry. Otevřeným oknem do místnosti povíval čerstvý vzduch a pod fotografiemi bývalého prezidenta Václava Havla se pár minut po osmé hodině sešla trojice hostů doplněná moderátory Barbarou Vrbovou a Tomášem Mozgou.

„Existuje český vědec?“ vyzval Mozga hned na úvod své hosty k porovnání se zahraničím. „Vědec je především člověk s tendencí poznávat, nepřekrucuje fakta a všechno si ověřuje. Nezáleží na tom, zda je Čech, Fin nebo Američan,“ odmítla definovat českého vědce Illnerová. „Existuje však národní mentalita a ta se může do oboru promítnout,“ přiznal Fiala. Nejzásadnější je pro vědce inspirativní prostředí. „Proto bych všem studentům doporučoval vycestovat na zkušenou do Ameriky,“ uvedl vyprávění o vlastních zkušenostech Krejčí, stážista prestižní americké Yaleovy univerzity. „V Česku jsme vždy to, co zaznělo na přednáškách, automaticky pokládali za pravdu. Postupem času jsem zjišťoval, že je to naopak. Je třeba si neustále klást otázky a diskutovat,“ pokračoval.

Do světa na zkušenou

Chybí nám tedy v Česku potřeba klást otázky? „Klademe je, ale bojíme se jít po opravdu velkých otaznících,“ posteskla si Illnerová a dodala: „V tomto směru mi vyrazil dech například legendární vědec James Watson - už na začátku výzkumu si položil otázku, jak vypadá lidská DNA. Bylo mu dvacet čtyři a už se poměřoval s významnými nositeli Nobelovy ceny. Takový cucák! A v tom je zásadní rozdíl v přístupu Američanů oproti nám.“

Jak připomenul moderátor, zakladatelka mateřských center Ruth Kolínská řekla nedávno v rozhovoru pro měsíčník Masarykovy univerzity, že český člověk trpí komplexem malosti. Každá maminka by podle ní měla napéct buchty do uzlíčku a poslat děti na zkušenou do světa. Kam tedy vyslat mladého českého vědce? Krejčí s Illnerovou se shodli na zmiňované Americe. „Avšak humanitní a sociální vědy v USA stále nedosáhly úrovně Evropy,“ upozornil politolog Fiala, „proto bych studenty takto zaměřených oborů vyslal raději do Anglie, Francie či Německa.“

Byrokratické překážky

Hosté vyprávěli a návštěvníci rozsazení kolem rudě prostřeného stolu pozorně poslouchali a popíjeli nachystané víno. Jen jednou do debaty zasáhl zvuk cinknutí sklenice o zem. V českých laboratořích možná cinkají zkumavky, o penězích se to však říci nedá. Finance jsou pro domácí vědu problém. Oproti Americe je v Česku do výzkumu věnováno minimum prostředků. „Podle diskusí by se měla česká věda zaměřit na aplikovaný výzkum. Ale poznatky, které lze aplikovat, musíme nejdříve získat. Proto je třeba investic do základního výzkumu. Vědec nikdy neví předem, který objev se uplatní na trhu. Kdyby ano, už tady neseďm,“ smál se Krejčí.

Proč tedy vláda není ochotná věnovat vědě více peněz, máme-li mezi sebou takové talenty, jako je například Antonín Holý? Svým lékem Truvada proti AIDS nyní léčí miliony lidí po celém světě.

„Potenciál v lidech máme, ale částečně ho ubíjí naše přebyrokratizovaná společnost,“ posteskl si Petr Fiala a líčil zkušenosti rektora druhé největší české univerzity s neustálou administrativní kontrolou. Namísto peněz vláda zasypává české vědce papíry s rámečky na razítka a podpisy. Komu zbývají po boji s kafkovským úřednickým světem ještě síly na výzkum?

„Ale nemůžeme vše nechávat jen na politicích. To hlavní leží v nás,“ upozornil Krejčí. I vědci jsou lidé, kteří potřebují zdravý rodinný život a životní spokojenost. „Měli bychom v sobě nést optimismus, zodpovědnost za věci veřejné a radost,“ poradila na závěr Illnerová, „těšme se ze života a výsledky už přijdou samy.“

Snad k radosti ze života přispěla také Óda na radost, která podle přání Václava Havla zazněla z reproduktorů v závěru večera.

Cyklus diskusí s kritickou reflexí současné české společnosti probíhá od listopadu 2008 do listopadu 2009. Pořádají jej Masarykova univerzita (MU), Divadlo Husa na provázku a Dialog centrum, o. s., pod patronací Václava Havla a záštitou rektora MU Petra Fialy. Vstup zdarma, vstupenky si lze vyzvednout a rezervovat v pokladně, vstupenky@provazek.cz. Z dalšího programu: Česká kultura, české umění (17. 6.), Český muž (17. 9.), Česká společnost (17. 10.), Česká role (16. 11.), Epilog (18. 11.). Začátky vždy ve 20 hodin.

Poznámka: text zveřejněn 26. května 2009 v Lidových novinách

[http://www.lidovky.cz/s-pytlikem-buchet-do-ameriky-dge-
/ln_noviny.asp?c=A090526_000056_ln_noviny_sko&klic=231714&mes=090526_0](http://www.lidovky.cz/s-pytlikem-buchet-do-ameriky-dge-/ln_noviny.asp?c=A090526_000056_ln_noviny_sko&klic=231714&mes=090526_0)